

Goed geïnformeerd:

De energietransitie

Met de energietransitie wordt de overstap aangeduid van fossiele brandstoffen naar volledig duurzame energiebronnen. Op die manier wordt de uitstoot van broeikasgassen flink beperkt, waardoor – mits dit tijdig en wereldwijd gebeurt – de opwarming van de aarde een halt kan worden toegevoerd.

Uitgangspunt bij de energietransitie is het ‘Akkoord van Parijs’. Dat akkoord werd bereikt tijdens de internationale klimaatconferentie in 2015 in de Franse hoofdstad en is door een groot aantal landen – waaronder Nederland – ondertekend. Het akkoord maakt (samen met het Kyoto-protocol) deel uit van het Klimaatverdrag, dat in 1992 in Rio de Janeiro werd gesloten.

De energietransitie is veelomvattend en complex, zowel internationaal, nationaal als lokaal. Er zijn veel, ingrijpende en kostbare maatregelen nodig, waarbij de hamvragen zijn wie wat bepaalt en wie wat betaalt. Dit alles maakt de energietransitie nog wat schimmig en voorwerp van twijfelachtige waarden en normen.

In deze notitie schetsen we een overzichtelijk beeld, toegespitst op de lokale situatie. Gemeenten in Nederland krijgen namelijk in de energietransitie een grote verantwoordelijkheid. Zij moeten de transitie onderdeel maken van hun omgevingsplannen en daartoe in dialoog gaan met burgers en bedrijven. Daarvoor is een kennisprong nodig van gemeenten, burgers en bedrijven.

Waarom de energietransitie?

Het staat vast dat de gemiddelde temperatuur op aarde sinds het midden van de 19^e eeuw met circa 0,9° Celsius is gestegen. Het staat eveneens vast dat de oorzaak daarvan ligt in de toename van broeikasgassen in de atmosfeer. Denk hierbij vooral aan waterdamp, koolstofdioxide (CO₂) en methaan (moerasgas, CH₄).

Door de opwarming van de aarde smelten de poolkappen en gletsjers en stijgt de zeespiegel. Ook smelt de permanent bevroren bodem van de toendra (permafrost), waardoor de kans ontstaat op het vrijkomen van grote hoeveelheden extra methaan. Methaan is als broeikasgas ongeveer 25x zo sterk als kooldioxide.

De opwarming heeft ook tot gevolg dat de zeespiegel sneller stijgt, het weer extremer wordt, er vaker overstromingen zullen plaatsvinden en grote gebieden juist droger zullen worden. Daardoor dreigen voedseltekorten, gebrek aan drinkwater en neemt de biodiversiteit verder af. De oceanen verzuren en koraalriffen verdwijnen. Dichtbevolkte kustgebieden op aarde dreigen onbewoonbaar te worden en eilanden zullen onder water verdwijnen.

Akkoord van Parijs.

Het Akkoord van Parijs is een internationaal beleidsdoel dat erop gericht is om de klimaat-opwarming te beperken door vermindering van het gebruik van fossiele brandstoffen, en daarmee van de CO₂-uitstoot. Het streven is erop gericht om de opwarming te beperken tot ruim onder 2°C, liefst in de buurt van 1,5°C.

Om deze beperking te bereiken en te kunnen handhaven zal elk land maatregelen moeten treffen en zal wereldwijd een energietransitie moeten plaatsvinden.

De grootste zwakten van het Akkoord van Parijs zijn echter:

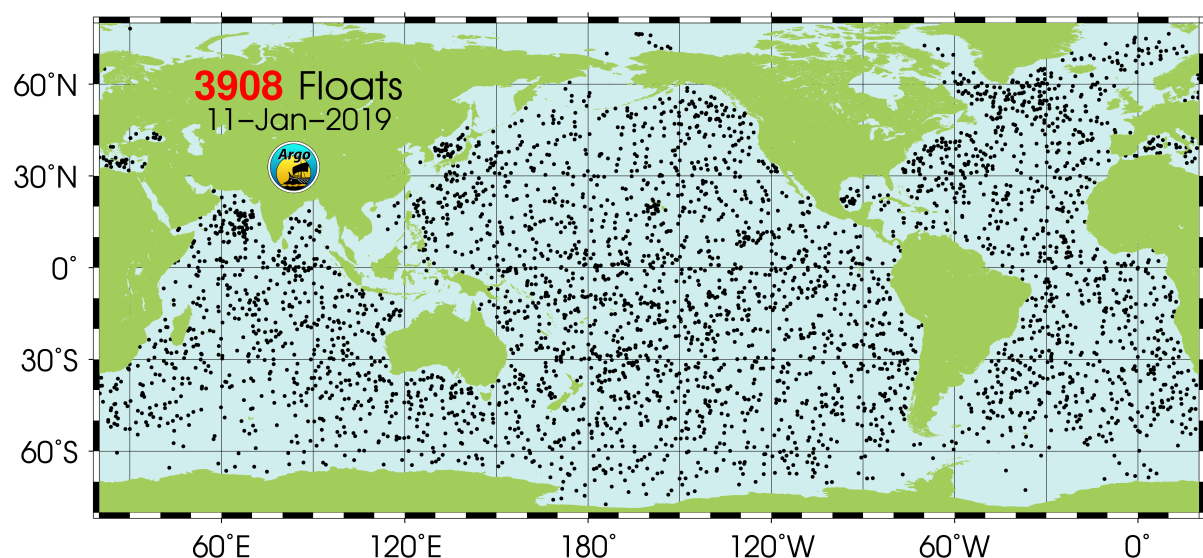
- elk land kan zijn eigen klimaatdoelen bepalen;
- lucht- en scheepvaart vallen buiten de reikwijdte van het Akkoord;
- niet alle landen doen eraan mee;
- naleving van het Akkoord is niet afdwingbaar.

Waarom 1,5° of 2,0° als grens?

In oktober 2018 kwam het Intergovernmental Panel on Climate Change (IPCC) van de Verenigde Naties met een tussentijds rapport waarin wordt vastgesteld dat de doelstellingen van het Akkoord van Parijs niet volstaan om de opwarming te beperken tot 1,5°C.

Het verschil lijkt klein tussen 1,5°C en 2,0°C opwarming, maar de gevolgen zijn wereldwijd groot en lokaal zelfs zeer groot. Het gaat daarbij om veel méér dan alleen de mate waarin de zeespiegel zal stijgen.

De luchttemperatuur is een dubieuze graadmeter voor de opwarming van de aarde. De temperatuur van de oceanen is daarentegen een betrouwbare indicator: zeker 93% van de opwarming wordt namelijk geabsorbeerd door het water van de oceanen.

Sinds 2000 levert het Argo-project in toenemende mate informatie over de temperatuur en het zoutgehalte van de bovenste 2.000 m van de oceanen. Daarbij wordt gebruik gemaakt van een groeiend aantal vrij drijvende meetboeien. Hierdoor is het voor de eerst mogelijk om belangrijke gegevens continu te verzamelen en binnen enkele uren openbaar te maken.

Op basis van de Argo-data maakten Chinese en Amerikaanse wetenschappers op 11 januari 2019 bekend dat de oceanen veel sneller opwarmen dan het IPCC eerder meldde. De wetenschappers komen tot die conclusie door met nieuwe technieken naar de gegevens te kijken die door de 4.000 boeien op zee worden verzameld. Daaruit blijkt dat het water sinds 1971 sterker is opgewarmd dan eerder gedacht.

‘Het is heel belangrijk dat dit nu naar buiten komt’, zegt hoogleraar Gert-Jan Reichart, hoofd van de afdeling Ocean Systems Research van het Koninklijk Nederlands Instituut voor Onderzoek der Zee (NIOZ) tegen de NOS. ‘Dit betekent dat we nog harder moeten werken om de klimaatdoelstellingen te halen.’

Het gaat daarbij niet alleen om de directe gevolgen, zoals de vernietiging van de koraalriffen, vissterfte, verzuring en snellere stijging van de zeespiegel. Algemeen wordt namelijk aangenomen dat mogelijk tussen de 1,5°C en 2,0°C opwarming het ‘point of no return’ ligt: het moment van onomkeerbaarheid voor het smelten van de grote ijskappen op Groenland en Antarctica.

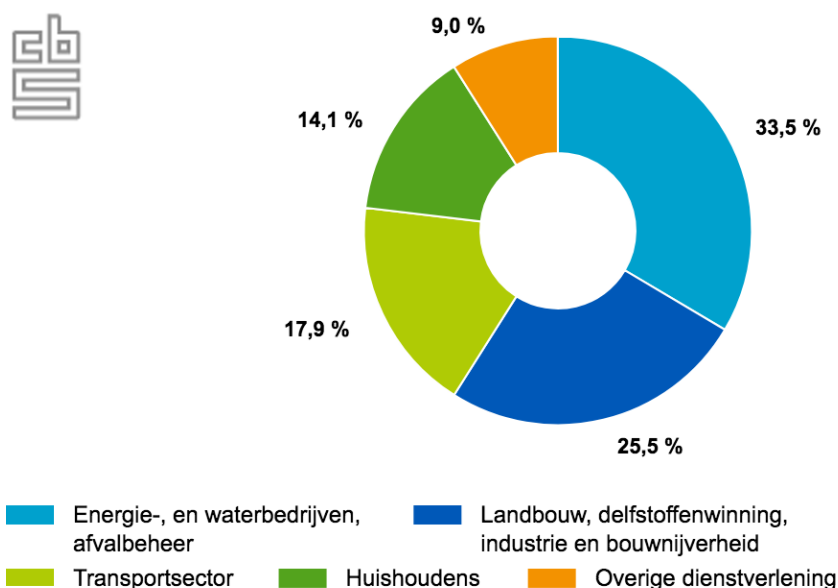
Europees systeem voor emissiehandel.

Om de uitstoot van broeikasgassen te beperken kent Europa sinds 2005 een systeem voor de handel in de rechten op uitstoot van broeikasgassen: EU ETS - European Union Emissions Trading System. In 2013 vielen meer dan 11.000 fabrieken, elektriciteitscentrales en andere installaties onder het systeem. Zij zorgden samen voor ongeveer de helft van de CO₂-emissies en 40% van de totale broeikasgasemissies van de EU.

Het systeem kent vier fases. De derde fase loopt tot december 2020. In dat jaar moet de uitstoot van broeikasgassen met 21% zijn verminderd. Na het jaar 2020 begint de vierde fase, waarin de uitstoot verder en sneller teruggebracht wordt (met 2,2% per jaar).

Niettemin neemt de CO₂-uitstoot in Nederland niet af. De uitstoot bedroeg in 2017 evenveel als in 1990; na die tijd is er sprake van een kleine stijging, mede onder invloed van de oplevende economie. Gecorrigeerd voor het weereffect (de warme zomer van 2018) was de CO₂-uitstoot in het derde kwartaal van 2018 0,8% hoger dan een jaar eerder.

De verdeling van de uitstoot van CO₂ zag er in het derde kwartaal van 2018 als volgt uit:

De energietransitie in Nederland.

De energietransitie is het beleidsdoel van de internationale gemeenschap om over te stappen van fossiele brandstoffen naar volledig duurzame energiebronnen, om daarmee de uitstoot van broeikasgassen te minimaliseren en – daardoor – de opwarming van de aarde onder invloed van de de broeikasgassen een halt toe te roepen.

Ieder land heeft daarin een eigen verantwoordelijkheid. Niets doen geen optie, zoals uit het voorgaande moge blijken.

De ambitie van Nederland is om een van de duurzaamste landen van Europa te zijn. Wereldwijd willen we in 2030 bijna de helft (49%) minder broeikasgassen uitstoten dan in 1990. De Nederlandse ambitie is dus om minimaal deze doelstelling te realiseren. Dat willen we bereiken door met elkaar – overheden, bedrijfsleven en maatschappelijke partijen – het nationale Klimaatakkoord te sluiten.

a) Energieakkoord.

In 2013 werd in ons land het Energieakkoord voor duurzame groei (Energieakkoord) gesloten, met als doel een betaalbare en schone energievoorziening tot stand te brengen, werkgelegenheid te scheppen en economische kansen voor Nederland in de schone technologiemarkten te creëren. Verder moet in 2020 14% van alle energie duurzaam worden opgewekt; dat percentage moet in 2013 zijn opgelopen naar 16%. Bovendien moet Europa maatregelen nemen om de emissiehandel van CO₂ (EU ETS) te verbeteren. Dit moet in 2050 hebben geleid tot minstens 80% minder uitstoot.

Het Energieakkoord is een afspraak tussen 47 partijen: overheden, milieuorganisaties en bedrijven, zonder verdere politieke bemoeienis. Volgens dagblad Trouw wreekte dit zich doordat de Tweede Kamer nauwelijks nog invloed kon uitoefenen op de plannen en voelde zich door het polderakkoord aan de kant geschoven.

Door het Energieakkoord moesten burgers volgens Trouw soms pijnlijke maatregelen slikken, terwijl de gekozen volksvertegenwoordigers aan de zijlijn stonden. Kamerleden zagen met lede ogen hoe de maatschappelijke onrust de afgelopen jaren toenam. De stemming op het Binnenhof was: dit nooit meer.

b) Energierapport en Energieagenda.

In januari 2016 publiceerde het toenmalige kabinet het Energierapport - Transitie naar Duurzaam. Dit rapport bevat een integrale visie op de toekomstige energievoorziening van Nederland. Het kabinet stelt drie uitgangspunten centraal:

- 1) aansturen op CO₂-reductie;
- 2) verzilveren van de economische kansen die de energietransitie biedt;
- 3) integreren van energie in het ruimtelijk beleid.

In december van 2016 verscheen vervolgens de Energieagenda waarin het kabinet aangeeft hoe in Nederland in 2050 nauwelijks nog CO₂ wordt uitgestoten – een soort routekaart.

De transitie naar een CO₂-arme energievoorziening vergt volgens het kabinet een grote inspanning van burgers, bedrijven en overheden. De opgave is complex: tijdige ontwikkeling en beschikbaarheid van duurzame alternatieven, grote investeringen in onder meer isolatie, (productie-)installaties en infrastructuur en – in ons dichtbevolkte land – continue afweging van de ruimtelijke effecten.

Bovenal is de energietransitie een grote maatschappelijke opgave: de transitie grijpt direct in op het dagelijks leven en de leefomgeving van mensen. Een transitie van deze omvang vindt alleen plaats als de energievoorziening ook betaalbaar, betrouwbaar én veilig blijft.

c) Klimaatakkoord.

Daarna is de Rijksoverheid aan de slag gegaan met de uitwerking van de agenda. Zo wordt in kaart gebracht wat nodig en mogelijk is. Dit gebeurt in overleg met maatschappelijke organisaties, bedrijven en overheden.

De platformen waarop afspraken gemaakt worden om de CO₂-uitstoot te beperken, zijn de sectortafels. Het Klimaatberaad is het coördinerend overlegorgaan om tot een nationaal Klimaatakkoord te komen en bestaat uit de voorzitters van de sectortafels en maatschappelijke organisaties, medeoverheden en niet-gouvernementele organisaties (ngo's).

De voorzitter van het Klimaatberaad is Ed Nijpels. Ook zijn er drie specialistische taakgroepen: voor Arbeidsmarkt en scholing, Financiering en Innovatie.

CO₂-reductieopgave per sector tafel:

Elektriciteit	voorzitter: Kees Vendrik	20,2 megaton
Gebouwde omgeving	voorzitter: Diederik Samsom	3,4 megaton
Industrie	voorzitter: Manon Janssen	14,3 megaton
Landbouw en landgebruik	voorzitter: Pieter van Geel	3,5 megaton
Mobiliteit	voorzitter: Annemieke Nijhof	7,3 megaton

Het ontwerp van het Klimaatakkoord is inmiddels klaar. De voorzitter van het Klimaatberaad, Ed Nijpels, heeft het ontwerp-akkoord op vrijdag 21 december 2018 aangeboden aan minister Eric Wiebes van Klimaat.

Het ontwerp-klimaatakkoord is niet definitief. Het Planbureau voor de Leefomgeving (PBL) en het Centraal Planbureau (CPB) rekenen nu de maatregelen van het ontwerp door. De resultaten zullen er niet zijn vóór de Statenverkiezingen van maart 2019. Daarna besluit het kabinet welke stappen worden genomen om de CO₂-uitstoot te verminderen.

Greenpeace, Milieudefensie, Natuur & Milieu, de Natuur en Milieufederaties, de Jonge Klimaatbeweging, MVO Nederland en de FNV kunnen niet leven met het voorgestelde Klimaatakkoord. *‘Wij schoven begin 2018 aan om tot een ambitieus en eerlijk akkoord te komen. Na bijna een jaar onderhandelen blijkt het resultaat helaas dik onvoldoende: een vaalgroen akkoord dat geen structureel antwoord biedt op klimaatverandering. Ook ontspringen de grote vervuilers qua kosten weer de dans. Zonder een eerlijke verdeling van lusten en lasten is het akkoord op voorhand vleugellam.’*

De milieubeweging is woedend over het uitblijven van de algemene CO₂-heffing voor de industrie. In plaats van de CO₂-heffing is gekozen voor een bonus-malus-systeem. Goed gedrag wordt beloond en slecht gedrag bestraft.

De nieuwe stimuleringsregeling SDE++ wordt opengesteld voor subsidiëring van maatregelen voor CO₂-reductie in de industrie. Bedrijven betalen hieraan mee via een hogere energiebelasting (ODE-heffing). In feite is dit een vermindering van de korting op de zogenoemde grootverbruikersbelasting voor de industrie. De industrie betaalt in Nederland namelijk een fractie van wat huishoudens voor aardgas betalen, een overblijfsel van de vroegere industriepolitiek waarmee het bedrijfsleven gesteund werd met goedkoop Gronings aardgas.

Het is de bedoeling dat bedrijven met de beste CO₂-reductieplannen de meeste financiële steun krijgen. De boetes die bedrijven moeten betalen als ze niets of te weinig doen, gaan naar de subsidiepot, zodat anderen er hun voordeel mee kunnen doen. Ook het opvangen en onder de grond stoppen van CO₂ en hergebruik kunnen worden gefinancierd uit de nieuwe regeling.

De milieuorganisaties vinden dat het bedrijfsleven ten onrechte geen CO₂-heffing opgelegd krijgt en dat er veel te veel geïnvesteerd wordt in de opvang en opslag van CO₂, in plaats van in vermindering van de uitstoot.

Verder vrezen Greenpeace en Natuur & Milieu dat er aan de verschillende klimaat-tafels veel meer biomassa wordt ingezet dan er beschikbaar is. Dat zou tot ernstige milieuschade in binnen- en buitenland kunnen leiden vanwege ontbossing.

D66 pleit net als de milieubeweging voor een nationale CO₂-heffing voor de industrie. Ook verschillende onderzoeksbureaus en sinds kort ook De Nederlandsche Bank willen die heffing.

Bron: NOS 20 december 2018.

Voorts legde VVD-fractieleider Klaas Dijkhoff op 12 januari 2019 een bom onder het akkoord door er opzichtig afstand van te nemen. Daarbij hekelde Dijkhoff de 'drammende' opstelling van coalitiepartijen D66 en ChristenUnie, die in zijn ogen 'een lichtend voorbeeld' van Nederland willen maken.

Bij monde van fractievoorzitter Lodewijk Asscher vindt de PvdA dat het bedrijfsleven te veel wordt ontzien in het concept-Klimaatakkoord. Volgens Asscher is een breed toegepaste CO₂-heffing voor bedrijven een minimale voorwaarde voor de PvdA is om het klimaat-akkoord te steunen.

De partij wil de opbrengst van de heffing gebruiken om de energiebelasting voor burgers te verlagen en extra te investeren in duurzame energie. Ten slotte moet het een fonds mogelijk maken waar getroffen bedrijven van de heffing geld uit kunnen krijgen om te vergroenen. De PvdA heeft in januari 2019 het PBL en het CPB daarom gevraagd de gevolgen van een CO₂-heffing te berekenen.

Het Urgenda-proces: de Klimaatzaak.

De geïndustrialiseerde landen moeten in 2020 de CO₂-uitstoot met 25% tot 40% hebben teruggebracht. De Nationale Energieverkenning 2016 (NEV 2016) liet echter zien dat ons land op vrijwel alle gebieden de ambities niet zal waarmaken.

Daarom spanden Urgenda en 886 mede-eisers reeds in 2013 een civielrechtelijke zaak tegen de Staat aan. Daarin werd de rechter gevraagd om te kijken of de Staat vanuit privaatrechtelijk oogpunt zijn zorgplicht ten opzichte van zijn inwoners nakomt, wanneer de minimale reductie van 25% niet wordt behaald, en hen daarmee in gevaar brengt.

Op 24 juni 2015 deed de rechter uitspraak en werd de Staat opgedragen om de uitstoot van broeikasgassen in 2020 met 25% te verminderen ten opzichte van 1990. De uitspraak: *“De rechtbank in Den Haag heeft vandaag beslist dat de Staat méér moet doen om de uitstoot van broeikasgassen in Nederland te verminderen. De Staat moet ervoor zorgen dat de uitstoot in Nederland in 2020 ten minste 25% lager is dan in 1990.”*

“Partijen zijn het erover eens dat de ernst en omvang van het klimaatprobleem het noodzakelijk maken om maatregelen te nemen ter vermindering van de uitstoot van broeikasgassen. Op basis van het huidige beleid van de Staat zal Nederland in 2020 een vermindering van ten hoogste 17% bereiken. Dat is onder de norm van 25 tot 40% die in de klimaatwetenschap en het internationale klimaatbeleid noodzakelijk wordt geacht voor de geïndustrialiseerde landen.”

“De Staat moet méér doen om het dreigende gevaar veroorzaakt door de klimaatverandering te keren, gegeven ook zijn zorgplicht voor de bescherming en verbetering van het leefmilieu. De effectieve controle op het Nederlandse emissieniveau is een taak van de Staat. Daarnaast zijn de kosten van de door de rechtbank bevolen maatregelen niet onaanvaardbaar hoog.

De Staat kan zich niet verschuilen achter het argument dat de oplossing van het wereldwijde klimaatprobleem niet alleen afhangt van Nederlandse inspanningen. Elke vermindering van uitstoot draagt namelijk bij aan het voorkomen van een gevaarlijke klimaatverandering. Nederland zou als geïndustrialiseerd land hierin voorop moeten lopen.”

“De rechtbank betreedt met dit bevel niet het terrein van de politiek. De rechtbank moet rechtsbescherming bieden, ook in zaken tegen de overheid. Tegelijkertijd moet zij de vrije beleidsruimte van de overheid respecteren. Daarom past de rechter terughoudendheid. Dat is een reden om het bevel te beperken tot 25%, de ondergrens van de norm van 25 tot 40%.”

De Staat ging daarop in mei 2018 in hoger beroep. Op 9 oktober 2018 deed het Hof in Den Haag uitspraak, waarbij het eerdere vonnis in de Klimaatzaak werd bekrachtigd.

Lokale oplossingen.

Bij de presentatie van de Energieagenda erkende het kabinet het belang van lokale oplossingen in de energietransitie. Gemeenten krijgen daarom een grote verantwoordelijkheid. Zij moeten de transitie onderdeel maken van hun omgevingsplannen en in dialoog gaan met burgers en bedrijven.

Gemeenten krijgen de verantwoordelijkheid en de noodzakelijke bevoegdheden om op lokaal niveau, in samenwerking met de netbeheerder, te besluiten over de lokale energievoorziening.

De belangrijkste onderdelen uit de Energieagenda voor gemeenten op een rij:

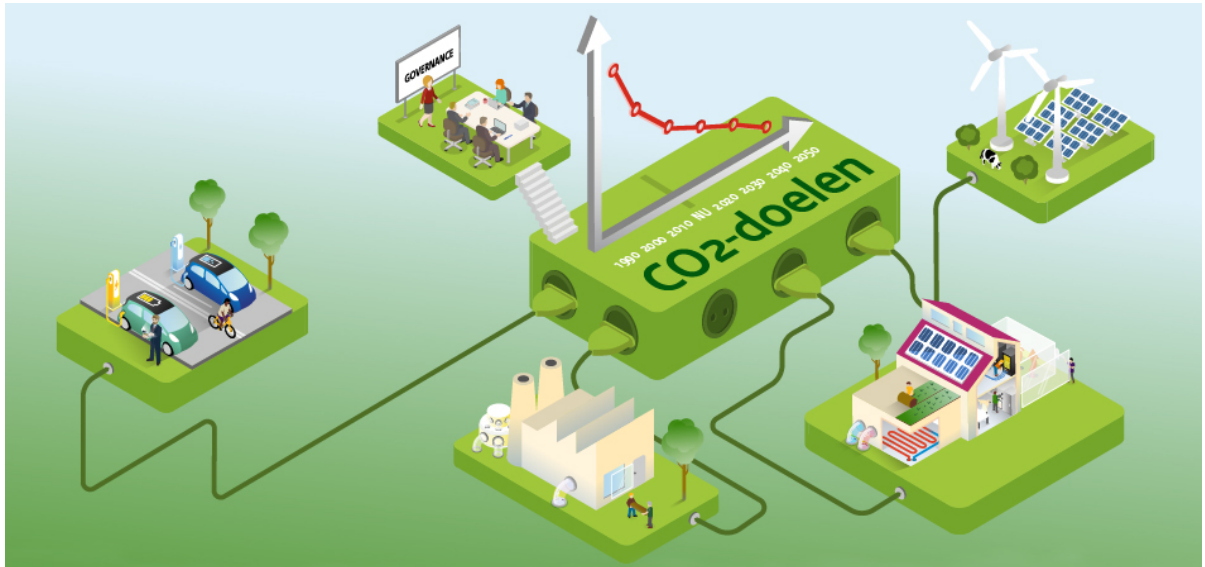
- De transitie van de lage temperatuur warmtevoorziening gebeurt voor een belangrijk deel lokaal en daar hoort ook lokale besluitvorming en verantwoordelijkheid bij. Gemeenten moeten volgens het kabinet dan ook de regie nemen, omdat zij het beste de lokale omstandigheden en effecten kunnen inschatten van de timing en richting. Netbeheerders gaan adviseren wanneer het beste gestopt kan worden met het gasnetwerk en de aanpassingen aan verschillende infrastructuren die volgen uit de besluitvorming door gemeente uitvoeren.
- Welke alternatieven voor verwarming het beste zijn en wat het tempo van de transitie wordt moet de gemeente vastleggen in het omgevingsplan. Dit wordt hiermee ook een lokaal energie- en warmteplan dat goedgekeurd moet worden door de gemeenteraad. Het kabinet zegt dat gemeenten die willen experimenteren worden gefaciliteerd, maar gaat niet verder in op het hoe.
- Gemeenten worden verantwoordelijk voor de regionale afstemming van energie- en warmteplannen. Het kabinet gaat nog in gesprek met gemeenten, provincies en regionale netbeheerders over rolverdeling, bevoegdheden, informatievoorziening en samenwerking.
- De transitie heeft grote gevolgen voor de leefomgeving van mensen. Gezien de impact is democratische besluitvorming met ruimte voor inbreng en alternatieven vanuit burgers en lokale initiatieven, heel belangrijk. Gemeenten zullen een rol spelen bij het intensiveren van de dialoog met burgers en bedrijven over de gevolgen en maatregelen.
- De energietransitie is onderdeel van een bredere maatschappelijke transitie. Gemeenten zullen de energietransitie mee moeten nemen in hun omgevingsvisies en plannen en in regionale of thematische programma's. De overheden zullen de energietransitie zoveel mogelijk moeten integreren en combineren met andere maatschappelijke opgaven, ook op het gebied van investeringsmogelijkheden.

Visie en een uitvoeringsplan.

De Energietransitie verlangt van de gemeenten dat zij een visie formuleren met een bijbehorend uitvoeringsplan. Dit vraagt om zowel een regionale als een wijkgerichte aanpak waarbij naar integrale oplossingen wordt gekeken.

Belangrijke vragen daarbij zijn:

- **Wat is de rol van de gemeenteraad in de klimaat- en energietransitie?**
- **Hoe zet je de ambities van de gemeente om in realistische aanpakken met concrete resultaten?**
- **Welke landelijke afspraken en trajecten worden er in de verschillende regio's gestart?**

Belangrijke basis vormen de Regionale Energiestrategieën, de RES. In de RES vertalen de gemeenten, provincie en waterschap samen met inwoners, bedrijven en maatschappelijke organisaties hoe de nationale afspraken over warmte- en elektriciteitsambities voor wat betreft duurzame opwekking regionaal ingevuld kunnen worden.

Daarmee vormt de regionale energiestrategieën het fundament voor de invulling van de energievoorziening in de regio.

Om het bovenstaande te kunnen uitvoeren, is een kennissprong nodig van gemeenten en hun partners (zoals netbeheerders, woningbouwcorporaties, schoolbesturen, inwoners).

Bovendien is er veel extra inzet nodig van alle betrokkenen bij het onderzoeken en uitvoeren van kansen, ambities, acceptatie en een nieuwe manier van samenwerken.

Hierin ligt ook een belangrijke link met de Omgevingswet waarin gemeenten meer mogelijkheden krijgen om samen met inwoners en bedrijven te bepalen hoe ze de fysieke leefomgeving inrichten.

Dit vraagt van gemeenten meer kennis, meer uitvoeringskracht en meer capaciteit. Door in regionaal verband samen te werken organiseren decentrale overheden efficiency: bundelen van capaciteit, kennis en gezamenlijke besluitvorming.

Een aantal aandachtspunten volgens de VNG:

- **Regionale Energiestrategie**

Het opstellen van een Regionale Energiestrategie wordt hét geëigende vehikel om – met andere overheden, partners en burgers – te komen tot goede en duurzame meerjarenafspraken voor de energietransitie. Deze strategie maak je sámen en die

zorgt in haar systematiek voor een afstemming tussen belangen, sectoren en de verschillende overheidslagen. Kortom: een werkstructuur om ambities waar te maken. Stel een regionale energiestrategie op en onderzoek met regionale stakeholders wat de opgave is en hoe de gezamenlijke ambitie uitgevoerd kan worden. Zo maakt u op regionaal niveau het opwek- en besparingspotentieel met de daarbij behorende ruimtelijke en economische impact inzichtelijk. Vertaal deze ook naar potentie, ambitie en maatregelen voor de eigen gemeente. Betrek hierbij de samenleving en verbind de strategie aan de lopende energieprojecten.

- **Aardgasvrije wijken**

Om voor 2050 alle gebouwen van het aardgas af te kunnen sluiten, moet nu worden gestart. Maak samen met netbeheerder, woningbouwcorporaties en anderen een planning voor uw gemeente waarin per buurt duidelijk wordt wanneer deze afgesloten wordt van het gas en welke alternatieve energiebronnen ingezet worden. Betrek bij de verduurzaming van de gebouwen zowel de technische als financiële mogelijkheden.

- **Energiebesparing maatschappelijk vastgoed**

Neem onder meer maatregelen in eigen vastgoed en stimuleer bedrijven, corporaties en woningeigenaren om energiebesparende maatregelen te nemen. Sluit hierbij aan op het traject om te komen tot aardgasvrije buurten.

- **Inclusieve energietransitie**

Voor gemeenten is het essentieel dat al hun inwoners en bedrijven ook kunnen deelnemen aan de energietransitie. Dit is geen vanzelfsprekendheid: zowel Rijk als gemeenten moeten hier aandacht voor hebben. Dit thema is onderdeel van de wijkgerichte aanpakken die de gemeente gaat ontwikkelen en moet worden meegenomen in het zoeken van de oplossing om de energietransitie betaalbaar te houden. Laat armoedebestrijding integraal onderdeel uitmaken van het energiebeleid. Betrek het onderwijs om de arbeidsmarkt en de regionale economie te stimuleren.

- **Eigen vastgoed en eigen organisatie**

Verduurzaam het eigen vastgoed, het maatschappelijk vastgoed en bezit. Maak een aanpak om van energielabel A in 2025 naar energieneutraal in 2040 te gaan. Neem als gemeenteraad de ambitie mee dat de gemeentelijke organisatie maatschappelijk verantwoord en duurzaam gaat inkopen in al haar facetten (van gebouwen tot catering tot wegen en openbare verlichting).

- **Grootverbruikers**

Zet actief in op toezicht van energiebesparing bij bedrijven. Begin bij grootverbruikers. Werk als gemeente in regionaal verband samen met maatschappelijke partners.

- **Elektrische voertuigen**

Vergemakkelijk opladen van elektrische voertuigen door met bewoners te bepalen waar in de wijk oplaadpunten komen. Komt een vergunningsaanvraag binnen? Plaats binnen vier weken een oplaadpaal en neem dit op in de gemeentelijke ambitie. In deze periode mag de aanvrager het trottoir gebruiken om met een eigen veilige kabel en afdekmat de auto te kunnen opladen. Bij nieuwbouwprojecten moet minimaal een op de vijf parkeerplaatsen een oplaadpaal hebben.

- **Duurzame mobiliteit**

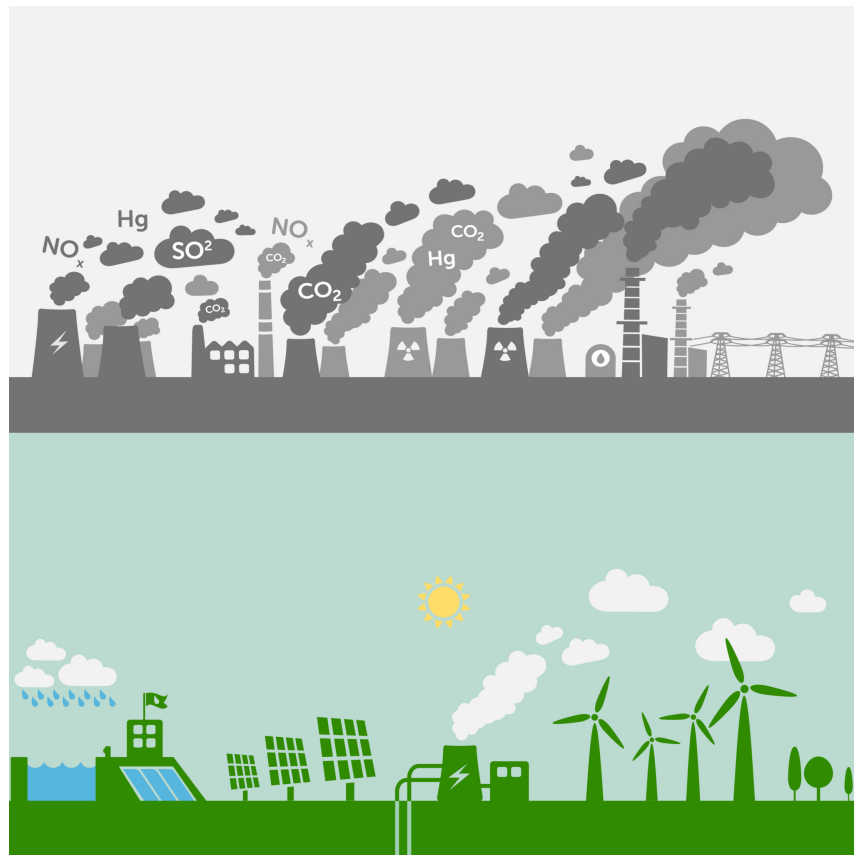
Steun de transitie naar duurzame mobiliteit. Laat bewoners tegen verminderd tarief een parkeervergunning aanvragen en laat ze gebruik maken van gereserveerde parkeerplaatsen in het centrum.

- **Openbaar vervoer**

Zet in op emissievrij openbaar vervoer en vervang eigen voertuigen door elektrische wagens als u ze moet vervangen.

- **Milieuzone**

Is de luchtkwaliteitsnorm onder de maat? Stel een milieuzone in. Ga om tafel met de transportsector en het lokale bedrijfsleven om afspraken te maken voor emissievrije stadsdistributie.

Het standpunt van de PvdA.

In 2050 moet Nederland een volledig duurzame energievoorziening hebben en volledig onafhankelijk zijn van fossiele brandstoffen. Daarom willen we zo snel als mogelijk af van kolencentrales. Ook kernenergie heeft geen toekomst.

We willen dat het klimaatakkoord van Parijs nu zijn beslag krijgt in ambitieuzere Europese doelstellingen voor vermindering van de uitstoot van broeikasgassen.

We moeten alle mogelijkheden benutten als het om duurzame energie gaat, we kunnen het onszelf niet veroorloven om ergens iets te laten liggen.

Nederland is en blijft sterk in windenergie op zee. Nederland moet ook koploper worden bij slimme energienetten waarin duurzame energie die door particulieren wordt opgewekt, probleemloos kan worden afgenomen.

Investerings in duurzame technologie worden pas kansrijk wanneer de CO₂-uitstoot ook een echte prijs krijgt. Het huidige Europese emissiehandelssysteem functioneert nog

GOED GEÏNFORMEERD: DE ENERGIESTRANSITIE.

onvoldoende en de verbeteringen kunnen nog jaren duren. De PvdA wil daar niet op wachten en wil zo snel mogelijk een minimumprijs voor CO₂ invoeren, in samenspraak met onze buurlanden Duitsland, België, Frankrijk en Denemarken. Deze 'Noordzeecoalitie voor energietransitie' kan ook op andere vlakken samenwerken, zoals bij windparken op zee. Mochten inspanningen van andere landen, ondanks het Akkoord van Parijs, toch niet in lijn zijn met die van de EU, dan zetten we ons in voor CO₂-grensheffingen.

Wij willen dat de doelstellingen voor duurzame energie en energiebesparing uit het Energieakkoord ruimschoots worden gehaald. In het kader van de Klimaatwet stellen wij nieuwe ambitieuzere doelstellingen en beleid, op weg naar een volledig duurzame energievoorziening in 2050.

De salderingsregeling blijft ook na 2020 bestaan voor particuliere stroomopwekking. Eigen initiatief en coöperaties voor decentrale energieopwekking willen wij gemakkelijker maken met een stimuleringsregeling groene energie voor mensen en bedrijven die zelf energie opwekken.

Om het draagvlak voor windmolens op land te vergroten, geven wij energiecoöperaties voorrang bij de gunning van windmolenprojecten. De mensen van die coöperaties zijn actieve bewoners die hun omgeving goed kennen, en niet de weerstand oproepen die projectontwikkelaars vaak wel oproepen.

Kolencentrales zijn een bijzonder vervuilende vorm van energieproductie. Kernenergie en schaliegas zijn schoon noch veilig en daarmee ongeschikt voor onze toekomstige energievoorziening. Technologische ontwikkelingen zullen daar de komende twee decennia geen noemenswaardige verandering in aanbrengen.

Klimaatwet.

De PvdA kiest voor een schoon Nederland omdat welvaart méér is dan alleen koopkracht en economische groei. We hebben daarom in 2015 met GroenLinks een Klimaatwet ingediend. Deze initiatiefwet legt klimaatdoelen vast in de Nederlandse wet: in 2050 moet de CO₂-uitstoot zijn gedaald met 95% ten opzichte van 1990. En moeten we 100% duurzame elektriciteit gebruiken. Het eerste belangrijke meetpunt is 2030. Dan moet de CO₂-uitstoot gedaald zijn met 49%.

De volgende opdracht is nu om ervoor te zorgen dat het ook echt een energietransitie voor iedereen wordt. De ambitieuze doelen in de klimaatwet halen we alleen sámen. Dus moet iedereen voordeel hebben bij schone energie en moeten de grote vervuilers meer gaan betalen, in plaats van de gewone gebruikers. We moeten nu alles op alles zetten om deze doelen te halen. Zodat we zeker zijn van een schone en eerlijke toekomst.

De Klimaatwet gaat niet om getallen, maar over werkgelegenheid, innovatie en bovenal over een veilige en schone toekomst in een fijn milieu voor onze kinderen. Het is voor de energievoorziening van onze kinderen en voor de welvaart van Nederland van levensbelang dat we nu snelheid maken.

De Klimaatwet is een initiatief van de PvdA en GroenLinks. ChristenUnie, D66, VVD, CDA en SP hebben zich vervolgens achter het initiatief geschaard.

De initiatiefwet is op 20 december 2018 met een ruime meerderheid van 112 stemmen vóór en 27 stemmen tegen door de Tweede Kamer aangenomen.

Democratie is meer dan eens per vier jaar je stem uitbrengen.

In een gezonde democratie moeten burgers invloed kunnen uitoefenen op het bestuur. Dat betekent dat mensen zeggenschap verdienen in zowel de buurt, op het werk en op school als op gemeentelijk, nationaal en Europees niveau.

Daarom wil de PvdA overheidstaken zo dicht mogelijk bij de burgers organiseren. Tegelijk stimuleren we initiatieven waarmee inwoners van wijken en dorpen meer zeggenschap over hun eigen buurt krijgen en er zo een open en diverse samenleving ontstaat.

Democratie is meer dan eens per vier jaar je stem uitbrengen. We willen daarom experimenteren met nieuwe vormen van democratische betrokkenheid. De ervaringen met het raadgevend referendum worden hierin meegenomen.

Tot slot willen we de positie van gemeenteraadsleden versterken, nu er door de decentralisaties meer taken van Rijkstaken naar de gemeenten zijn gegaan. Dat vraagt om een versterkte controle.

Alleen leden en kiezers moeten de koers van politieke partijen kunnen bepalen of bijsturen. Dit garandeert de onafhankelijkheid van een partij. Daarbij past geen invloed van financiers uit het bedrijfsleven. Daarom moet de financiering van alle politieke partijen – zowel landelijk als lokaal – volledig transparant zijn en stellen wij grenzen aan de bijdragen die partijen mogen aannemen van particulieren of bedrijven.

PvdA Afdeling Achtkarspelen, 22 januari 2019.

Website: www.achtkarspelen.nl

Twitter: [@PvdA8karspelen](https://twitter.com/PvdA8karspelen)

Facebook: [PvdA8k](https://www.facebook.com/PvdA8k)

Zeker zijn van een eerlijke toekomst.

De PvdA wil dat iedereen zeker kan zijn van goed werk, de beste zorg, onderwijs met kansen en een betaalbaar huis. Dat is de basis voor iedereen. Ook in de toekomst, voor onze kinderen, kleinkinderen en hún (klein-)kinderen. Zeker zijn van een eerlijke toekomst in een wereld die aan grote veranderingen onderhevig is. Dat is waar we het allemaal voor doen.